

Tēze. Gadījumā, ja pēc pušu vienošanās rokasnauda dota ārvalstu valūtā un tā saskaņā ar Civillikuma 1730.panta otro daļu atdodama divkāršā apmērā, piedzenamā summa atbilstoši Civillikuma 1833.pantam nosakāma latos pēc valūtas kursa, kad radās tiesība uz rokasnaudu divkāršā apmērā.

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta
2006.gada 22. februāra**

SPRIEDUMS

lietā Nr. SKC – 96

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šādā sastāvā:

sēdes priekšsēdētājs senators R.Namatēvs,

senatore R.Saulīte,

senators Z.Gencs,

piedaloties prasītāja A.G. pārstāvim A.P. un atbildētāja E.A. pārstāvim A.V.,

izskatīja atklātā tiesas sēdē Rīgā, 2006.gada 22.februārī prasītāja A.G. pārstāvja A.P. kasācijas sūdzību par Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2005.gada 1.novembra spriedumu A.G. prasībā pret E.A. ar trešo personu S.B. par Ls 77 140 piedziņu.

Noklausījies senatora R.Namatēva ziņojumu, prasītāja A.G. pārstāvja A.P. paskaidrojumu, ka spriedums noraidītā daļā atceļams, atbildētāja E.A. pārstāvja A.V. paskaidrojumu, ka spriedums atstājams negrozīts, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

k o n s t a t ē j a

Prasītājs A.G., pamatojoties uz Civillikuma 1515., 1541., 1587., 1651.pantu, 1652.panta 3.punktu, 1730.panta otro daļu, 2294.pantu, 2004.gada 27.maijā cēlis prasību par Ls 77 140 piedziņu, norādot, ka 2003.gada 30.decembrī noslēdzis nodomu līgumu, ar kuru E.A. kā pārdevējs apņēmis pārdot no nekustamā īpašuma „[...]”, kas atrodas Rīgas rajona Mārupes pagastā, 1ha atdalītu zemes gabalu. Pirkuma maksa noteikta 70 000 ASV dolāru apmērā.

Saskaņā ar nodoma līgumu pirkuma noslēgšanas termiņš noteikts 3 dienu laikā no nepieciešamo dokumentu saņemšanas, nosakot, ka visas pārdodamā zemesgabala pirkuma

līguma noslēgšanai nepieciešamās darbības jāveic līdz 2004.gada 29.februārim. Līdz ar to līgums bija jānoslēdz līdz 2004.gada 3.martam un līguma noslēgšanas nodrošināšanai

samaksājis rokasnaudu 70 000 ASV dolārus, kas atbilst pirkuma maksai. Nodomu līgumu atbildētāja vārdā uz pilnvaras pamata parakstījusi trešā persona lietā S.B.

Atbildētājs nav izpildījis līguma 2.2.punktu un līdz 2004.gada 29.februārim nav saņēmis zemesgrāmatas apliecību uz visu nekustamo īpašumu „[...]”, kā arī nav veicis nepieciešamās darbības pārdodamā zemesgabala atdalīšanai. Līdz ar to atbildētājam jāatmaksā rokasnauda divkārtšā apmērā, t.i. 140 000 ASV dolāri, kas saskaņā ar Latvijas Bankas valūtas kursu uz prasības sastādīšanas dienu sastāda Ls 77 140.

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija kā pirmās instances tiesa 2005.gada 26.aprīlī prasību apmierināja.

Izskatot lietu apelācijas kārtībā, Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta prasību apmierināja daļēji un piedzina no E.A. par labu A.G. Ls 75 740, tiesas izdevumus Ls 997,40.

Civillietu tiesu palāta atzina, ka pirkuma līgums netika noslēgts atbildētāja E.A. vainas dēļ un saskaņā ar Civillikuma 1730.panta otro daļu viņam jāatmaksā rokas nauda divkārtšā apmērā. Pie tam dolāru kurss uz latiem saskaņā ar Civillikuma 2018.pantu nosakāms uz darījuma noslēgšanas brīdi.

Kasācijas sūdzību par spriedumu iesniedzis prasītāja A.G. pārstāvis A.P., lūdzot apelācijas instances tiesas spriedumu noraidītā daļā par Ls 1 400 piedziņu atcelt.

Kasācijas sūdzības iesniedzējs norādījis, ka tiesa nepamatoti piemērojusi Civillikuma 2018.pantu. Nokavējuma sekas nosaka Civillikuma 1662.pants, kuru tiesai bija jāpiemēro un atdodamā ASV dolāru vērtība bija jāpārrēķina uz latiem pēc augstākā kursa.

Tiesa nav piemērojusi Civilprocesa likuma 426.pantu un lietu izspriedusi plašākā apjomā, nekā to lūdza atbildētājs, kurš apelācijas sūdzībā lūdza piemērot dolāru kursu uz saistības iestāšanās dienu, samazinot piedzenamo summu par Ls 840.

Pārbaudot lietā esošā sprieduma likumību attiecībā uz personu, kas spriedumu pārsūdzējusi, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, Senāts uzskata, ka apelācijas instances tiesas spriedums noraidītā daļā atceļams.

Prasība celta par rokas naudas piedziņu divkārtšā apmērā saskaņā ar Civillikuma 1730.panta otro daļu, kas nosaka: „Ja līgumu neizpilda aiz viena līdzēja vainas, tad, ja vainīgs rokas naudas saņēmējs, viņam tā jāatdod tās devējam divkārtšā apmērā; bet ja neizpildīšanā vainīgs rokas naudas devējs, tad viņš zaudē tiesību prasīt to atpakaļ. Bez tam vainīgajam jāatlīdzina pretiniekam visi zaudējumi.”

Norādītas tiesību normas hipotēze pareizi saistīta ar konstatēto juridisku faktu, ka pirkuma līgums netika noslēgts atbildētāja E.A. vainas dēļ un, kā to norādījusi tiesa, no viņa piedzenama samaksātā rokas nauda divkāršā apmērā, kas ir 140 000 ASV dolāri.

Bez tam tiesa pamatoti noteikusi, ka rokas nauda piedzenama latos, kas atbilst Civillikuma 1833.pantam, kuru piemērojusi tiesa un kurš nosaka, ka visi maksājumi izdarāmi latos.

Atsaucoties uz Civillikuma 2018.pantu, tiesa atzinusi, ka rokas nauda piedzenama pēc dolāra kursa pret latu uz rokas naudas iedošanas līguma dienu un celto prasību apmierinājusi daļēji.

Senāts uzskata, ka apelācijas instances tiesa Civillikuma 2018.pantu, veicot piedzenamās rokas naudas pārrēķinu no ASV dolāriem uz latiem, piemērojusi nepamatoti, pārkāpjot Civilprocesa likuma 451.panta 2.punktu, kas nosaka, ka materiālo tiesību norma atzīstama par pārkāptu, ja tiesa piemērojusi materiālo tiesību normu, kuru nevajadzēja piemērot.

Civillikuma 2018.pants nosaka: „Ja pirkums noticis par tirgus cenu, tad pieņemams, ka bijusi domāta vidējā cena līguma slēgšanas vietā un laikā. Bet ja tajā vietā tirgus cenu nav, tad ņemamas par pamatu tuvākās tirdzniecības vietas tirgus cenas. Kur pastāv cenu rādītāji, tur cena noteicama pēc tiem.”

Norādītā materiālo tiesību norma reglamentē materialtiesiskas attiecības esamību, kad noslēgts pirkuma līgums un pirkuma līguma puses pirkuma cenu noteikušas pēc tirgus cenas. Taču pirkuma līgums nav noslēgts un Civillikuma 2018.pants nav piemērojams materialtiesiskas attiecības sakarā ar rokas naudas līgumu, kuras apmērs noteikts konkrētā ASV dolāru summā.

Prasītājs A.G., ceļot prasību, norādījis tās aktīvo pamatu - tiesības uz rokas naudu divkāršā apmērā, jo atbildētāja vainas dēļ pirkuma līgums nav noslēgts līdz 2004.gada 3.martam.

Ņemot vērā, ka Civillikuma 1833.pants neaizliedz pēc pušu vienošanās rokas naudu maksāt ārvalstu valūtā, bet pie lietas izskatīšanas tiesā, kad saskaņā ar šo pantu maksājumi nosakāmi latos, tiesa nav apsvērusi vai dolāru kurss latos nav nosakāms uz dienu, kad atbilstoši Civillikuma 1730.panta otrajai daļai radās tiesība uz rokas naudu divkāršā apmērā, jo prasība par zaudējumu piedziņu nav celta.

To atzinis arī atbildētāja pārstāvis apelācijas sūdzībā, lūdzot samazināt piedzenamo summu uz prasības iestāšanās dienu. Taču apelācijas instances tiesa nav ņēmusi vērā Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu par to, ka apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts sūdzībā.

Līdz ar to spriedums noraidītā daļā atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai

apelācijas instances tiesā.

Sakarā ar sprieduma daļēju atcelšanu prasītāja pārstāvim A.P. atmaksājama drošības nauda Ls 50, kā to nosaka Civilprocesa likuma 458.panta otrā daļa.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2005.gada 1.novembra spriedumu prasības noraidītā daļā atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Atmaksāt prasītāja A.G. pārstāvim A.P. drošības naudu Ls 50 (piecdesmit lati).

Sēdes priekšsēdētājs senators

R.Namatēvs

Senatore

R. Saulīte

Senators

Z.Gencs

